

שיעור 3 - אנשי כנסת הגדולה

ירושלמי ברכות (פרק ב הלכה ד):
א"ר ירמיה מאה ועשרים זקנים ומהם שמונים וכמה נביאים התקינו את התפילה הזאת.

ירושלמי מגילה (פרק א הלכה ה):
ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן שמונים וחמשה זקנים ומהם שלשים וכמה נביאים היו מצטערין על הדבר הזה...

בבלי ברכות (לג.):
אמר... רב שמן בר אבא... אנשי כנסת הגדולה תקנו להם לישראל ברכות ותפלות קדושות והבדלות.

בבלי יומא (סט):
אמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה - שהחזירו עטרה ליושנה. אתא משה אמר האל הגדל הגבר והנורא, אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר: נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? לא אמר גבור. אתו אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו, שנותן ארך אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו - שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות? ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה! - אמר רבי אלעזר: מתוך שיודעין בהקדוש ברוך הוא שאמתי הוא, לפיכך לא כיזבו בו.

רות רבה (וילנא) פ"ד ס"ה:
מה עשו אנשי כנסת הגדולה כתבו ספר ושטחוהו בעזרה ובשחרית עמדו ומצאוהו חתום, הה"ד (נחמיה י') ובכל זאת אנחנו כורתים אמנה וכותבים ועל החתום, כתוב אחד אומר ועל החתום וכתוב אחד אומר ועל החתומים, היאך, אלא ועל החתום זה בית דין של מעלה, ועל החתומים זה בית דין של מטה.

ירושלמי סנהדרין (פ"י ה"א):
רבי עקיבה אומר אף הקורא בספרים החיצונים. כגון ספרי בן סירא וסיפרי בן לענה אבל סיפרי המירם וכל ספרים שנכתבו מיכן והילך הקורא בהן כקורא באיגרת מאי טעמא [קהלת יב יב] ויותר מהמה בני היזהר וגוי להגיון ניתנו ליגיעה לא ניתנו.

יד דוד (סנהדרין ק):
רב יוסף אמר בספר בן סירא. עיין בבאר שבע שתמה על הירושלמי שאוסר לקרות בספר בן סירא אפילו דרך ארעי, ומתיר בספרי מירס שהן ספרי מינין ללמוד בהן דרך ארעי, ומגיה בשביל כך הירושלמי ומהפך אותו. ולע"ד נראה שאפשר לקיים הנוסחא שלפנינו בירושלמי, דודאי ספר בן סירא לאו ספר מינות הוא, והמשנה שאומרת בספרים החיצונים, היינו ספרי צדוקי' שמהפכים דברי אלקי' חיים ומפרשים הפסוקי' על דרך מינות, (ואפשר נמי דספרי צדוקי' היינו תלמידי ישו כמו שכתב רש"י במקומות הרבה דאלו וודאי אסור לקרות בהם), אמנם ספר בן סירא אין בו דברי מינות, אלא מפני שהי' מחזיקי' אותו בכלל כתבי הקודש והי' חשוב בעיניהם, וכן הנוצרי' עוד היום מחזיקי' אותו בכלל כתבי הקודש, ולכן אסרום להמון שלא יטעו בהם ויחשבו בכלל כתבי הקודש, אמנם לחכמי' שיודעי' זה אין איסור לקרות בו ולמדרש מילי מעליתא דאית ביה, וספרי מירס לאו היינו ספרי מינים כמו שחשב הרב באר שבע, אלא כמו שפירש במוסף ערוך שהם ספרי המשורר היוני האמער הנמצא עוד היום בכמה לשונות, ואין בו מינות רק דברי הבל וא"כ אין איסור לקרות בו לפעמים.